

façade

Inkijkje in Sovjettijd

'De radio en televisie verkondigden iedere dag hoe gelukkig zij allemaal waren omdat ze het voorrecht hadden om in zo'n prachtig land geboren te worden, het enige land ter wereld waar de burgers in vriendschap en ware vrijheid leefden.' De alledaagse realiteit is echter totaal anders: winkelschappen blijven leeg, jongeren worden cynischer, losbandiger en gewelddadiger. Het zijn de zogenaamde hoogtijdagen van de Sovjet-Unie onder partijleider Leonid Brezjnev. Sara Valiulina, een Nederlandse schrijfster met Estse, Tartaarse en Russische wortels, heeft met *Kinderen van Brezjnev* een aangrijpende roman geschreven over de Sovjet-maatschappij in verval. *Kinderen van Brezjnev* is opgebouwd uit vier delen. Het eerste deel speelt zich af in de jaren zeventig, wanneer de ontbindingsverschijnselen van de Sovjet-maatschappij al waarneembaar zijn. De volgende delen spelen zich achtereenvolgens af in de eindfase van de Sovjet-Unie, tijdens het wildwestkapitalisme van de jaren negentig

en in de huidige Poetin-tijd. De roman begint idyllisch, met het strandleven van Esten en Russen in een Estse badplaats. De idylle maakt echter al gauw plaats voor verhalen over verraad en oplichting, de Russische maffia die ongestoord haar werk kan doen, en moorden op klaarlichte dag. 'De politie had hem later teruggevonden, met een kogel in zijn achterhoofd, ja, ja, precies als bij de Poolse officieren bij Katyn.' Het grimmige van de situatie weet Valiulina goed op de lezer over te brengen. De wisseling van personages maakt het verhaal nog interessanter, het geeft inkijkjes in de levens van mensen. Tegelijkertijd is dat ook een manco aan het boek. Op het moment dat je net lekker in iemands verhaal zit spring je weer over naar het volgende personage. Rusland, voorheen de Sovjet-Unie, werd en wordt door de leiders verkocht als het mooiste land ter wereld, waar alle burgers gelijk zijn. *Kinderen van Brezjnev* toont aan dat dit toch écht een façade is.

door Johannes Regnerus

 Kinderen van Brezjnev, Sana Valiulina, uitgeverij Prometheus, € 19,95

gegeven Ernaar leven

Bram Beute, dominee van de Bazuinkerker in Kampen, heeft een boek geschreven met de intrigerende titel: *Ik geloof, geloof ik*. Die titel houdt twijfel in. Een vrijgemaakte gereformeerde dominee die twijfelt aan het bestaan van God? Kan dat wel? Nee dus, want hij zet ons met die titel op het verkeerde been. Beute begint zijn verhaal dan wel enigszins met twijfel, maar al gauw blijkt dat hij ervan overtuigd is dat God bestaat. Het boek is bestemd voor de zoekende lezer. Daar

is niets mis mee, maar dat is wat anders dan de titel suggereert. Je krijgt een andere tekst voorgeschoteld dan je verwachtte. Beute geloof – dat zie je in elk hoofdstuk terug – in een persoonlijke God, een God die ons ziet en hoort. De bijbel is het woord van God en geloof wordt je gegeven: 'Het is een geschenk van God en geen gevolg van uw daden' (Ef 2:8-9). Maar daarnaast blijkt geloven ook uit wat je doet, zegt Beute Jacobus na. Een mooie aanvulling. In zijn slotzin kunnen orthodoxen en vrijzinnigen elkaar qua geloofsopvatting vinden. Hij schrijft: 'Ik houd van Jezus, omdat Hij mensen heeft geïnspireerd zich met hart en ziel in te zetten voor hun medemens en voor een betere wereld.' Dat verdient een extra zonetje.

door Bart Smits

 Ik geloof, geloof ik, Bram Beute, uitgeverij Plateau, € 14,95

manifest

Zachte krachten?

Wie in de Nederlandse politiek mee wil tellen doet aan framing: alles

duiden binnen een bepaald kader. Pim Fortuijn had het over 'de puinhopen van paars', Alexander Pechtold wil alles 'hervormen', SP-voorman Jan Marijnissen wist het neoliberalisme neer te zetten als een keiharde, Amerikaanse ideologie, en Geert Wilders ziet zelfs in hondendrollen nog de uitwassen van islamisering van de samenleving. De nieuwe GroenLinks voorman Jesse Klaver kiest ervoor het begrip 'economisme' te framen: 'Alles wordt gereduceerd tot een economische en financiële kwestie. Alles wordt verkleind tot een rekensom.' Bij zijn aantreden in mei van dit jaar gaf Klaver aan Nederland te willen veranderen. Om zijn verwachtingen wekkende optreden luister bij te zetten schreef Klaver een boek over 'de mythe van het economisme'. Daarin wordt helder hoezeer hij als product van multiculturele liefde beïnvloed werd door de waarden van zijn familie. Zo bracht zijn Indonesische oma hem 'kassian' bij. Wat zoveel betekent als compassie, het jezzelf verplaatsen in de ander. Naast de aandoenlijke familieschetsen is het boek vooral een economisch manifest. Er wordt geageerd tegen 'de afrekencultuur in het

onderwijs', tegen de rekenmodellen van het Centraal Planbureau, tegen de 'onzichtbare hand' van Adam Smith en voor een nieuw welvaartsbegrip. In feite blaast Klaver de tegenstelling tussen (ogenschijnlijke) welvaart en welzijn nieuw leven in. Niet alles is in geld uit te drukken. Het pleidooi voor een nieuwe nivelleringspolitiek en meer banen in de publieke sector doen weinig verrassend aan. Dit soort voorstellen kun je ook in iedere SP-bijdrage aantreffen. Teleurstellend is dat Klaver geen vrijzinnige, meer immateriële agenda ontvouwt. Bij een felle strijd tegen economisme hoort toch ook de hartstocht voor de zachte krachten die overwinnen. Doordat Klaver blijft steken in vage economische noties trapt hij in de framingsval die hij zelf strikt. Wat overblijft is een economistisch staaltje framing in een flinterdun framework.

 De mythe van het economisme, Jesse Klaver, uitgeverij De Bezige Bij, € 17,90

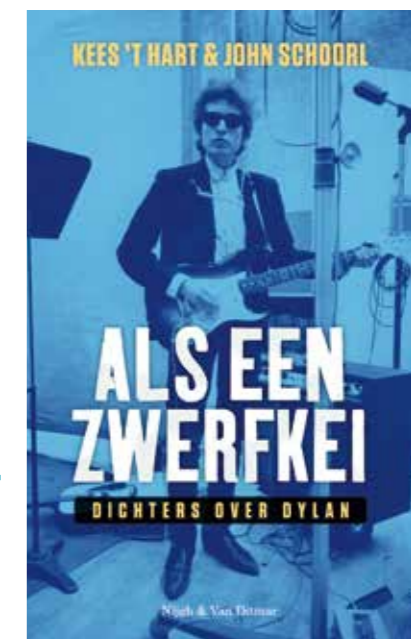
kort

Rijp en groen

Uit de nalatenschap van priester/dichter Herman Verbeek werd de oecumenische liedbundel *Zangen van zoeken en zien* (uitgeverij Kok, € 25,00) gefinancierd. Bedoeld voor kerken en geloofsgemeenschappen die 'zoeken naar vernieuwing in taal en muziek'. De bundel bevat een verzameling liederen die de laatste jaren binnen de progressieve oecumene zijn ontstaan. Veel teksten van Huub Oosterhuis, maar ook de doopsgezinde kaskraker *De steppe zal bloeien*.

Het tijdschrift *Schrift*, 'Tijdschrift over de Bijbel', produceerde een themanummer over Jezus. Theologen

behandelen vragen als: was Jezus een historische of mythische figuur? Conclusie: 'Er is geen reden om aan zijn bestaan te twifelen'. Heeft Jezus wel geleefd? Antwoord: 'Als zijn dood onomstotelijk vaststaat – en dat blijkt uit 'buitenchristelijk materiaal' en de 'grote christelijke variëteit van christelijke overleveringen' – moet Jezus bijgevolg ook geleefd hebben'. De vraag of Jezus getrouwd was blijft open. Het themanummer is te bestellen via abonnementen@kok.nl 088 700 27 00 | € 8,50

De vijftigste verjaardag van het legendarische nummer 'Like a Rolling Stone' van Bob Dylan was aanleiding om tachtig Nederlandse dichters te vragen naar hun visie op de mythische figuur Bob Dylan. Het resultaat is creatief en mooi werk naast volstreekte niemendalletjes. Dat krijg je als je groen en rijp in een bundel opneemt. *Als een zwerfkei*, samengesteld door Kees 't Hart en John Schoorl, verscheen bij Nijgh & Van Ditmar voor € 15,00.

 De zonnetjes bij de besproken boeken en bladen geven de waardering van de recensent weer. Die kan uiteenlopen van één zonnetje (niet best) tot vijf (mag op uw nachtkastje niet ontbreken).